

En beretning om en nordisk frivillig der kæmpede for Danmark i 1848

Leopold Løvenskiold.

**Løjtnant
Leopold Herman Severin Løvenskjold
1813 – 1848**

Indhold:

Mindesten på Møllevej.....	Side 3
Slægten Løvenskjold.....	Side 4
Fossum Gods.....	Side 5
Gjerpen Kirke.....	Side 6
Leopolds nærmeste familie.....	Side 7-9
Ungdom.....	Side 10-11
Leopold i krig.....	Side 12-26
Leopolds død.....	Side 27-28
Efter begravelsen.....	Side 29-30
Besøg fra Norge 1980.....	Side 31-33
Den danske linie af Løvenskjold familien.....	Side 34
Nordiske frivillige.....	Side 35
Løvenskjoldselkabets tilblivelse.....	Side 36
Kilder.....	Side 37
Løvenskjoldsselskabets vedtægter.....	Side 38
Våbenskjold og Fossum Hovedgård.....	Side 39
Landkort over Oslo/Skien/Fossum.....	Side 40

Da krigen kom til Nybøl !

Omkring Nybøl findes der mange mindesten, fordi byen har været centrum for en hel del historiske begivenheder. Disse begivenheder ligger ofte mellem 100 og 200 år tilbage, og derfor er der ikke mange der tænker på historien eller mennesket bagved inskriptionerne. Når man i fred og ro vandrer fra Stenderup mod Nybøl Mølle, møder man i et af de første sving, en mindesten fra 1925.

Her er soldaten der faldt på dette sted!

Lieutenant Lövenskjöld.

Leopold Herman Severin Løvenskiold .

Slaget han deltog i, var tilbagetrækningen til Dybbøl, hvor danskerne standsede en preussiske fremrykning og til sidst vandt slaget.

Dette slag var ét af mange i den første slesvigske krig fra 1848 til 1850.

Nu vil vi se på hvor Leopold kom fra !

Slægten Løvenskiold.

Hvilket Land, der har fostret Slægten Løvenskiolds ældste påviselige stamfader Herman Leopoldus, som noget over midten af det 17de århundrede indvandrede til Norge og nedsatte sig som køb- og handelsmand i Christiania (Oslo), er endnu ikke påvist. Den ældste overlevering om slægtens herkomst stammer fra den lærde samler Kancelliråd C. Deichman (1705—80) i Porsgrund, hvis søster var gift med Herman Leopoldus' Sønnesøn; herefter skulde stamfaderen være fra Lübeck, »om erindres ret«. Familietraditionen vil derimod vide, at Herman Leopoldus kom fra Bremen, men at hans slægt var hjemmehørende i Sachsen. I sin 1882 udgivne »Slægtsbog« nævner overhofmarskal C. L. Løvenskiold, at denne tradition stemmer overens med overleveringer i **Slægten Leupold** i Bremen om, at et medlem af denne i det 17de århundrede er udvandret til Norge

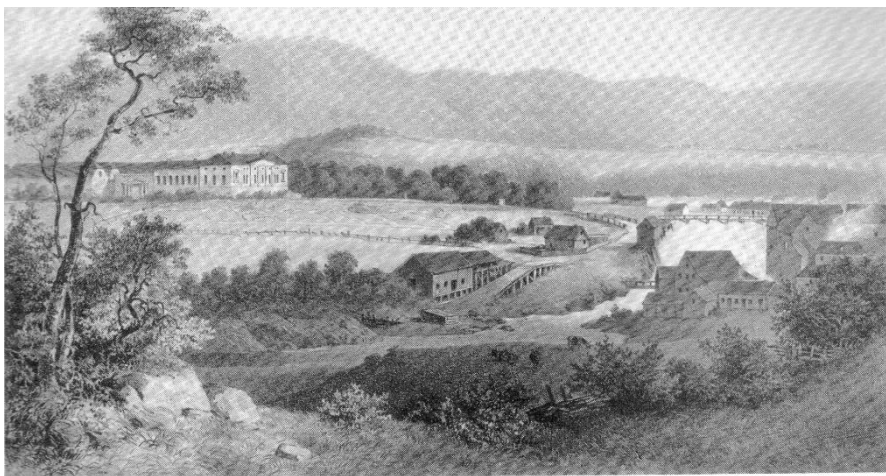
Tipoldefader Herman Leopoldus's CV

1692 udenlands i handelslære i Lübeck, 1693 til Amsterdam, 1695 tilbage til Christiania, 1698 tit. Kancellisekretær, 1725 (23 Juli) Kancelliraad, 1731 kst. Amtmand i Bratsberg Amt, 1733 (21 Juni) virkl. Justitsraad, 1736 (7 Jan.) Kommitteret i General-Landets Økonomi- og Kommercekollegium, 1738 (29 Jan.) Afsked og (21 Febr.) virkl. Etatsraad, **1739, 6 Nov. optaget i adelstanden med navnet Løvenskiold, af kong Christian VI.**

LØVENSKIOLD

Lille Leopold lod sig føde den 31. marts 1813 på Fossum Gods ved Oslo.

Fossum jernverk.

Fossum Hovedgård - med jernværker fra 1539, savværker fra før den tid, - minedrift, skovbrug, jagt og bedrifter med gamle gårde har mere end 500 år været et samfund for sig selv for hundredvis af mennesker. Monumentet for statholder Severin Løvenskiold livsværk er den storslåede hovedbygning. Bygningen i empire, med 60 værelser, bygget af slagsten, og facaden er tegnet af den danske arkitekt Christian Frederik Hansen. C.F. Hansen var manden bag markante bygninger som bl.a. Vor Frue Kirke, det andet (senere nedbrændte) Christiansborg hvoraf Slotskirken er bevaret. Opførelse af "det nye Fossum," som guvernøren kaldte det, tog syv år.

Ved sin fødsel skriver faderen et brev til en ven: "For mine øjne synes hans rige ikke at være af denne verden, thi han er såre liden og svag, som er en naturlig følge af, at han overraskede os 3 uger, før han var anmeldt" Han led også i sin spæde barndom af rakis, og følgerne heraf - et svagt legeme - bar han på under hele sin opvækst. Og Leopold blev døbt i Gjerpen Kirke den 25. maj, som var i familiens eje.

Gjerpen kirke er en korsstillet kirke af sten. Kirken blev først nævnt omkring ca.1150. Det er udvidet og ombygget mange gange. Præsten der udførte dåben var Edvard Munch. Ansat af Leopolds far Severin Løvenskjold

Edvard Munch

J. L. Quisling - Sognepræst til Gjerpen var gift med Anna Caroline Bang (1860-1941) og far til nødhjælpsarbejderen, officeren, fascist og politiker [Vidkun Quisling](#) (f. 1887), som to gange var forsvarsminister i Norge 1930-1933, og ministerpræsident 1942-1945,

Tre gange har Gjerpen kirke været ramt af vandalisme .Kirken brændte i 2003, men er nu fuldt restaureret Om aftenen den 13.november 2003 tog to mænd i den elskede middelalderkirke og satte ild til den, kort efter 850 års jubilæum. Brandens skader påførte kirken omkostninger på 15 millioner kroner til renovering.

Faderen var ikke en hr. hvem som helst!

Leopolds bedstefar var: kammerherre Severin Løvenskiold (1743–1818)

Leopolds farbrødre var: skov- og jagtjunker Niels Aall Løvenskiold (1789–1883) til Bolvik og postmester i Christiania og kammerherre Frederik (Fritz) Frantz

Michael Wilhelm Løvenskiold (1790–1869) til Rafnes i Bamble.

Stattholder Severin Løvenskiöld.
Maleri 1884 af K. Bergslien i Eidsvollbygningen.

Leopolds far:

Statholder i Norge, og havde været statsminister i personaleunionen Sverige og Norge. 1809 Kammerherre, Medlem af Rigsforsamlingen på Eidsvold, 1814-17 norsk Statsråd, 1828 norsk Statsminister i Stockholm, 1841-56 Norges Statholder. Statsministeren og statholderen var ikke kendt for være nogen demokrat. Stortinget burde have begrænset beslutningsret og ikke være til hinder for effektiv styring, mente han. Han tilhørte Unionspartiet på Eidsvoll i 1814. Alle havde en frygtelig respekt for han, og han bliver behandlet med en komisk ydmyghed, som en Vice – konge” Severin Løvenskjold var ikke enig med den svenske konge Oscar i det skandinaviske spørgsmål, da denne som bekendt ville komme Danmark til undsætning. I 1848 var det ikke ham, men et ungt statsråd som, i den norske begejstring, repræsenterede det anti skandinaviske standpunkt, overfor Kong Oscars lyst til at gå med i krigen .Statholderen rejste hjem til Fossum under de store forsamlinger og demonstrationen i Oslo til fordel for Danmark og studenter deltagelse i krigen. Det var bestemt heller ikke med statholderens gode vilje at Leopold gik med som frivillig i treårskrigen, hvor han udmærkede sig og fandt heldedøden. Men sønnens berømmelse har nok haft sin indvirkning på faderen. Statholderen opholdt sig i Malmø i 1848 hos kong Oscar, medens norsk-svenske tropper opholdt sig på Fyn og der blev sluttet en 7 måneders lang våbenhvile mellem de stridende parter. Den norske statholder blev nu kaldt til Fredrik VII på Frederiksborg Slot. Her blev han dekoreret med elefantordenen, den

højeste danske orden. Han var vist nok den anden nordmand der fik elefantordenen, den første var general G.F. von Krogh, som modtog den i 1801. Som elefantridder fik Løvenskjold sit våbenskjold op at hænge i Frederiksborg Slotskirke. Tildelingen af elefantordenen havde naturligvis sammenhæng med sønnen, Leopold Løvenskjold, der tidligere på året var faldet i Nybøl. Der findes ikke nogen anden ikke-fyrstelig nordmand der har båret alle nordiske topordener.

Statholder Severin Løvenskjolds elefantorden. Valgsprog i forbindelse hermed: Hic murus aheneus esto. Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa. "Dette må være dig en mur, stærk som kobber. Ikke at være sig nogen slet handling bevist, ikke at behøve at blegne over nogen brøde"

Fru Sophie Løvenskjold, f. comtesse Knuth.

Portrett på Fossum.

Moderen var Sophie H Knut-Christiansdal hvis mor var en Moltke og direkte i familie med Adam Gottlob Moltke-Hütfeldt der ejede Gråsten Slot fra 1862 til 1864. Sønnens søn Harald boede på slottet indtil 7 feb 1864 og forlod slottet tomt for alt der ikke var nagelfast. Den 9 feb overtog prins Friedrich Carl bygningen til hovedkvarter for krigen 1864. I øvrigt døde Sophie i barselsseng 1819.

Løvenskjold lukkede sig inde og ville ikke se nogen. Begravelsen var uden sidestykke og Fossum gik i sort. Severin Løvenskjold tog på rekreation sammen med sin bror Herman. Turen tog 8 uger og gik over Berlin til Karlsbad. Børnene, incl. Leopold, blev afleveret hos tidligere svigermor på Liliendal Gods.

Leopold havde 4 brødre og 2 søstre. Søstrene døde som små

Ernst, født 1803, død 1867 som øverste kammerherre.

Adam, født 1804, død 1886 som øverste kammerjunker, tidligere minister i Haag.

Otto, født 1811, død 1882 som assessor i højesteret.

Leopold, født 31/3 1813, blev som dansk frivillig i den dansk-tyske krig dødelig saaret 5/6 1848 under slaget i Sundevad. En ivrig bjørnejæger.

Herman, født 6/1 1819, den yngste af dem, blev den senere ejer af Fossum.

Kammerherre, godsejer, jernværksejer d. 4/6-1873. Iflg. kirkebogen, døde han af "Meningitis" (hjernehindebetændelse). g. 5/8-1856 med Anna Sophie Hedvig Løvenskiold fra København, sin kusine, f. 27/10-1838 d. 14/10-1903, Sønnen:

Herman Leopoldus Løvenskiold f. 29/12-1859. Overtog Fossum. Kammerherre, godsejer, g.m. Hannah Parr fra Drøbak Børn: sønnen **Herman Leopoldus**

Løvenskiold f. 22/12-1890. overtog Fossum g.m. Anna Cecilie Wilhelmsen f.

22/2-1892 sønnen **Herman Leopold Løvenskiold f. 23/1-1915** g. 1941 m.

Christina Catharina De la Gardie. Sønnen **Herman Leopold Løvenskiold f. 1942** g.m. Borghild H. Anker Rasch f. 1946 sønnen **Leopold Axel Løvenskiold f. 1971.** daglig leder i familiebedriften Løvenskiold-Fossum fra 2006.

Adam Løvenskiold.

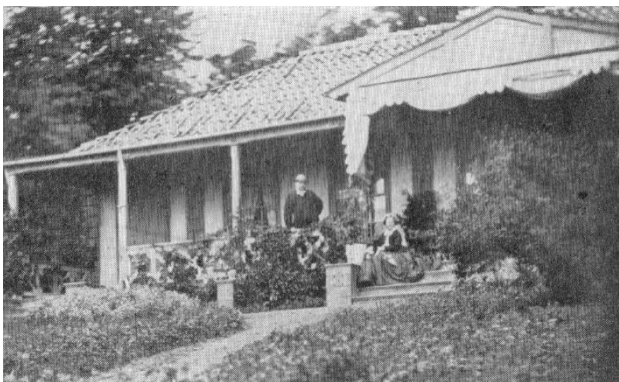

Ernst Løvenskiold.

Fossum i vore dage: Fra 1959 til 1972 var forstkandidat Leopold Løvenskiold ejer af Fossum efter at han havde været medejer i nogen år. Han var gift med den svenske grevinde Catharina de la Gardie. De foretog en omfattende restaurering af Fossum Hovedgård og førte den tilbage til fordums pragt. Det tog ti år og i 1982 fremstod atter bygningen i sin oprindelige stil fra 1818. Hovedgården er i dag et privat hjem for deres søn Herman Leopoldus Løvenskiold, gift med Borghilde Helene. Herman L. Løvenskiold overtog Fossum i 1972 og er fra 2006 bestyrelsesformand i bedriften.

Under Severin Løvenskjolds lange fravær fra Fossum, både som statsminister og som statholder, styredes hans ejendomme af Leopolds bror hofmarschal Ernst

Løvenskiold, som boede der med sin danske frue Fanny, født Seckendorf.

Holøerslevst med Ernst og Fanny Løvenskiold.

En af deres døtre, den unge, livsglade Sofie, var forlovet med statholderens yngste søn Herman; men hun døde ganske pludselig i en alder af kun 17 år. Der lagde sig ellers en dyne over huset, når den myndige statholder var hjemme, og alle drog et lettelsens suk, når han igen rejste. 1854 solgte den gamle statholder Fossum til sønnerne Otto og Herman, som derefter ejede godset i fællesskab til 1868, da det hele overtoges af Herman.

Sin første undervisning modtog Leopold i hjemmet. Underviseren, den senere provst Bernt Besessen siger om ham: "Leopold var yderst godmodig og uforfærdet, så at jeg ved forefaldende lejligheder, f.eks. på en skibakke uden vanskeligheder kunne få ham til at gøre, hvad der for en klodset dreng i hans alder måtte anses for vovestykker, om han end den ene gang efter den anden kom ned på hovedet i stedet på benene".

Efter et mislykket forsøg på at blive norsk søofficer, fra 1825 til 1831, på Søkadetakademiet Frederiksværn ved Oslo, måtte han finde en anden livsvej. "Han har", skriver hans overordnede til faderen i 1830, "en for unge mennesker en sjælden mangel på raskhed og behændighed, hvilket viser ved alt han beskæftiger sig med. Han mister lysten til sømandens praktiske arbejde". Sammen med sin ældre bror Otto, forsøgte han at få en studentereksamen. Derefter rejste han i flere år og besøgte flere forskellige landbrugsskoler for at studere jordbrug. Efter et par år i Norge rejste han i efteråret 1845 til Danmark, hvis folk og land han omfattede med megen hengivenhed.

En af de første frivillige der ved krigens begyndelse meldte sig til tjeneste ved den danske hær, var den norske Baron Leopold Løvenskiold. F. Barfod udtrykker det således: Den første af de tusinde Frænder, der fra hinsides Sund og Kattegat i hint år trådte ind under vort himmelfaldne Banner, og derfor skal han også altid nævnes som den første, når navnene ihukommes på dem, som med sit hjerteblod beseglede troen på Nordens Enhed, blandt dem, der kæmpede og blødte for Dannevirke, som Danmarks, som Nordens Sydgrænse".

Under Oehlenschlägers besøg hos statholderen i Oslo, Leopolds far, havde Leopold udbragt en skål for Danmark og bedt digteren om at bringe Danmark Norges broderlige hilsen. Dette blev anledningen til at Leopold 5 år senere ofte besøgte digteren i hans sommerbolig på Fasangården ved Frederiksberg Slot. Digteren skriver: "Han står i min erindring som et skønt billede på alle de ædle nordmænd og svenske der stred for os med et broderhjerter, som vovede deres blod for os".

Ved oprørets udbrud meldte han sig hos krigsminister Tscherning for at blive optaget om menig i den danske hær, men blev i første omgang ikke antaget, da krigsministeren endnu ikke turde indrullere fremmede i hæren af frygt for, at det skulle optages som et brud på neutraliteten. Løvenskjold lod sig dog ikke afvise, men erhvervede sig, med familiens hjælp, en ejendom i København. Derved kunne han som grundejer skaffe sig dansk indfødsret og adgang til hæren. Tscherning bestemte at der i hvert kompagni kunne antages 6 frivillige i menigt nummer.

Maj 1848 Hjemme på Fossum går livet ellers sin gang, man bekymrer sig dog særdeles over udviklingen i Danmark. I et brev til Marchalinden, Leopolds ældre brors hustru, skriver den svenske dronning: "Unser Herrgott wil die Fürsten prüfen", men han prøver sandelig også andre mennesker. Nu tror alle sikkert herhjemme, at Sverige og Norge kommer til hjælp! Officererne her, Hald, Olsen og Hals venter hver dag marshordre og glæder sig i håbet. Damerne i Skien og Fossum arbejder på at indsamle til danske soldater. På Fossum gods har alle givet deres dukat

Maj 1848 Bekymringen på Fossum stiger. Nu har hofmarshallens bror, Leopold meldt sig som frivillig for at kæmpe med de danske.

Maj 1848 Der er kommet nye rygter til Fossum. Der skal oprettes en lejr i Skåne bestående af 15000 svenske og 4000 norske, med skarpe patroner og et artillerikorps med 18 kanoner. Nu må altså Kong Oscar være sikker på Rusland, thi uden billigelse turde han ikke dette. Alle norske fæstninger vil blive eftersat og bragt i stand!

Paa Ererccerpladsen i Kjøbenhavn tog Kongen Afsked

Leopold meldte sig nu hos kommandøren for 10. Bataillons lette infanteri, den norskfødte major Jacob Thode Ræder, og blev én af de 24 han udtog blandt ca. 400 personer der tilbød deres tjeneste. Ræder skriver i sine krigserindringer: "Følgen var, at jeg havde megen umage med at afholde disse personer og at træffe et udvalg af 24 unge dannede mennesker. Dette lykkedes mig omsider, så valget især faldt på studenter og dem med Classe stående. Iblandt disse var nordmanden Løvenskjold, en søn af Norges Riges statholder, og en anden nordmand maleren Hansen, hvilke begge var nettede, dannede mænd". (Maleren Hansen antog navnet Balling og blev kendt for at male portrætter af især officerer i Danmark, Norge og Nordamerika).

Det bidrag, den norskfødte Oberst Jacob Ræder i sine krigserindringer fra 1848—50 har givet til treårskrigen historie, er af en ganske ejendommelig art, stærkt afvigende fra næsten alle andre af samtidens skildringer. Som chef for den overvejende af nordslesvigere rekrutterede 10. lette Bataillon gjorde han alle tre felttog med. Hårdest går det ud over hans nærmeste overordnede, brigadekommandørerne, af hvilke egentlig Schleppegrell er den eneste, der finder nåde for hans øjne, "medens han i de Meza kun ser en „udstuderet nar" og næppe kan nævne Oberst Krabbe uden at bruge sprogets mest ubeherskede udtryk. Bogen vrirler da også af de skarpeste angreb snart på enkelte Personer snart på hele klasser af militæretaten, f.eks. lægerne, med hvilke han som såret efter slaget ved Slesvig kommer i hidsigt klammeri, eller kavaleriets officerer, „disse gamle af brændevin og øl oppustede, tykke, uvidende og stolte maskiner"! Man vil derfor til fulde kunne forstå at slægten først har fundet det forsvarligt at udgive erindringerne 1911.

Oberst, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Ridder af den preussiske

Johanniter -Orden, den svenske Sværd-Orden og den franske Æres-Legions-Orden.

1. april drog Leopold i krig fra Købehavns hovedbanegård. Efter at være steget om bord på toget, kom arvepris Ferdinand og kongen for at sige et par ord til bataillon. Der blev udråbt et seksfoldigt leve og fremvist et portræt af prinsen af Augustenborg med reb om halsen, til meget morskab. En time efter steg bataillon af i Roskilde, hvor borgerne stod med forfriskninger. Efter en marsh gennem byen steg hele bataillon op på 200 bøndervogne og kørte i flyvende fart til Ringsted. Herefter blev der bestilt kvarter hos byfogeden. Således var den første marshdag til ende. Bataillonskommandør Ræder tilbragte en ganske venlig aften hos hr. justitsråd Harhoff og familie. Med i selskabet var et par frivillige, deriblandt Løvenskjold. Fruen var fra Tronhjem. Næste dags morgen kl 6 gik det videre til Slagelse i bøndervogne, og her måtte der indkvarteres på grund af langsommelig indskibning i Korsør. Imidlertid foranledigede denne indkvartering at der blev afholdt et lille bal for bataillonens frivillige og afficerer. Der manglede ikke på skåler. Klokken 5 næste morgen gik det af sted til Korsør til fods. Dette var langt mindre romantisk og bekvemt end at køre under hurraåb. Hele 10. lette infanteribataillon og batteriet Dinesen med vogne og heste blev nu indskibet i to små dampskibe og fire coffardskibe. Den 4 april ankom enheden til Sønderborg. Ved middagstid var bataillon indkvarteret omkring Augustenborg. Major Ræder fik nu ordre til at afgå til Gråsten næste dag og indkvartere.

10. lette ankom i mørkningen kl 18 og nu blev 3. kompagni på slottet, 2. kompagni på mejerigården incl. menig Løvenskjold, 1. kompagni i flækken Gråsten, 4. kompagni i Rinkenæs og staben hos hr. købmand Ahlmann.

Man havde håbet på et par dages ro i Gråsten. Men natten mellem 5 og 6 april blev det alvor, gevæerne blev ladte og forpoststillinger foran Gråsten og Rinkenæs blev

indtaget. Over middag gik alarmer og hele bataillonerne rykkede til Rinkenæs for at forstærke 5. jægerkorps der var på forpost. En afdeling holstenske dragoner rykkede frem ad landevejen mod Rinkenæs og angreb forposterne tæt foran tingskriver Jepsens gård. Efter en let kamp trak fjenden sig hurtigt tilbage. Vort tab bestod i 1 død jæger ved navn Seier skudt igennem hovedet. Dette var det første tab i treårskrigen. (Der er en vej i Rinkenæs opkaldt efter jægeren) Nu var Løvenskjold i rigtig krig.

Efter denne affære, rykkede bataillonerne frem i forpostkæden. Dette indebar at Løvenskjolds kompagni rykkede til Kværns. Den 7. april kom ordren om at forskyde tre kompagnier til området omkring Buskmose. Om natten til 8. april klokken 2 fik Ræder ordre til at bryde op og understøtte Jægerkorpsets højre fløj, ved at rykke frem og indtage en stilling omkring Hønsnap. Den mod middag kom bataillonerne til Høkkerup og blev indkvarteret. I den lille by blev hele 10. lette bataillon, 2 kanoner med heste og mandskab og en hel del af 7. bataillon, i alt ca 1500 mand indkvarteret. Efter at have fået ordre til opbrud, søndag morgen den 9. april, blev der uddelt ekstra forplejning og brændevin. Bataillonerne havde formeret sig så betids at den kunne stå klar ved Holdby Kro i dagbrækningen for slutte sig til 1. jægerkorps og en eskadron kavalerister der kom på landevejen fra Åbenrå kl. 0930.

Oberst Schleppegrell kaldte stabsofficererne sammen på værtshuset ”Holbi” og fortalte om angrebet på Bov.

General Frederik Adolf Schleppegrell (1792-1850)

Norsk officer født 28/6 1792 ved Frederiksværn i Norge. Tog officerseksamen som 14-årig, blev premierløjtnant som 16-årig i det telemarske regiment efter at have udmærket sig i felttoget 1808 mod Sverige.

Han gik, som Olaf Rye, i Preussisk tjeneste, og deltog under feldtmarschall Blücher, i felttoget 1815 mod Napoleon.

Da felttoget sluttede ved Waterloo, gik han i dansk tjenest. Han udnævntes til oberst 1848, og kort tid efter til generalmajor på grund af sin glimrende hærføring ved Bov og Slesvig. Han udmærkede sig adskillige gange på Sundevad 1848-49.

Det første feltslag stod den 9. april ved landsbyen Bov lige nord for grænsen.

Da hæren nærmede sig Bov, trak jægerkorpset sig ud på de åbne marker til venstre for vejen medens 10. bataillon formerede sig på selve vejen. Da alt var klar til kamp, blev der kommanderet ”For Konge, Fædreland og Ære” Og nu gik alt fremad. Der var kun ringe modstand, men pludselig ankom 5 til 6 kanonkugler og trykkede bataillonen ned på jorden.. Dette var næsten hele modstanden omkring Bov. Bataillonen blev nu trukket ned gennem Bov by, og videre til Flensborg.

Under denne kamp blev Løvenskjold udnævnt til korporal, men beklagede sig i et brev til sin far over, at omstændighederne ikke havde tilladt hans bataillon i at komme i kamp. Den danske styrke var overlegen i antal, og de danske soldater var bedre uddannede. Kampen blev kort, Slesvigholstenerne havde store tab og flygtede syd på i panik.

Natten tilbragtes roligt i Flensborg. Natten var mørk. Hos vor kvartervært Christiansen var indkvarteret 150 mand og dernæst alle de officerer der ikke kunne finde plads andet sted. Fjenden blev ikke forfulgt, hvorimod forposter blev sat ud mod syd og øst.

Kommandør Ræder skriver: ”Vore tropper var flinke og modige. Endskønt uvante med krigen gjorde enhver sin pligt i bataillonen Tabet var just ikke stort, vi tabte knap 100 mand. (Døde, sårede og forsvundne) Fjenden løb så hurtigt at vi ikke kunne nå ham med infanteriet, og kavaleriet rørte sig ikke, men holdt Flensborg gader”.

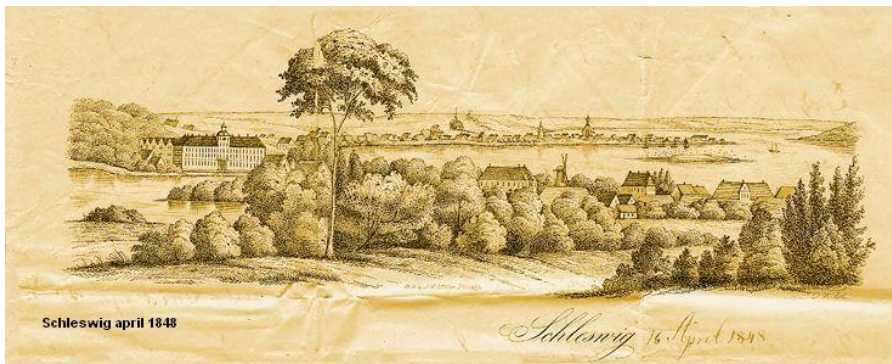
I denne førte træfning udmærkede sig særligt oberst Bülow og oberstløjtnant Rye ved 9. og 1. liniebataillon. Disse to batailloner havde teten i angrebet, thi dette skete i bataillonernes rangorden. De batailloner der var lavere i rangorden, kom således ikke i aktion. Disse herrer gjorde derved deres fremtidige lykke. Om morgenen den 10. april gik det videre mod syd, vi brød op klokken 8. Alt gik kun langsomt.

Flankekorpsset som det dengang kaldtes, under kommando af oberst Schleppegrell med kaptain Carroc som stabschef, bestod af 5, 9. og 10. liniebataillon, 1.

jægerkorps og kanonbatteriet Dinesen.

Hele afdelingen blev beordret gennem Angelen. Marshen gik gennem Adelby til Huusby og videre til Ausager med forposterne foran Kullerup. Marshen var en sand fornøjelse, overalt stod folk med forfriskninger. Vejret var smukt, varmt og tørt. Sang og munterhed herskede overalt. Ved lygтетid blev bataillonnen indkvarteret i Slesvig. Alle blev indkvarteret i Altstadt og til dels i Lollfusz

Nu var der diverse forposttjeneste og bevogtningsopgaver til Løvenskjolds 2. kompagni frem til den 19 april. Klokken 22 samme aften blev bataillonskommandøren kaldt op på Gottorp Slot. Den kommanderende general gav her major Ræder en ordre om at drage til Husum med 2 kompagnier af hans egen bataillon, som stod på forpost Ellingstedt og Holingstedt og 1 eskadron af 4. dragonregiment samt 2 kanoner under kommando af løjtnant Thestrup.

Løvenskjold skulle nu med til Husum og afvæbne borgerne i byen, der samme dag havde skudt på vore kavalleripatrouljier, lade hele den udsendte afdeling beværte frit på byens regning, beslaglægge 60 vogne af byen og egnen, og derpå køre tilbage til Slesvig medbringende de kongelige kasser. Major Ræder forlod Gottorp Slot klokken 24 midnat og udgav ordre om afgang klokken 5. Nøjagtig på slaget 5 kørte majoren med fanevagten, fanen, adjutanten og nogle få mænd til Ellingstedt. Ved ankomsten stod Løvenskjold parat med resten af 2. kompagni på landevejen syd for landsbyen. Ganske kort tid efter kom også løjtnant Thestrup med to kanoner. Marshen gik derefter til Hollingstedt for et kort hvil og videre til 1. kompagni Ostenfeldt. Folkene aflagde nu tornystre der blev læsset på vogne. På stedet hvor eskadronen skulle møde til resten af afdelingen var der tomt. Dette kostede ca. 2 timer. Ritmester Barner fik en reprimante, men undskyldte sig med uklare ordrer.

Ved ankomsten til Husum foretoges en opstilling uden for byporten med kanonerne vendt mod byen. Artilleristerne tog opstilling ved afsprodsede kanoner og tændte lunter. Kanonerne kunne bestryge gaderne. En afdeling kavaleri og infanteri marsherede ind i byen og besatte torvet. Resten marsherede udenom byen og besatte alle udgange. Byens borgerbevæbning var opmarsheret på torvet med deres geværer. En deputation af borgere blev bekendt med hensigten om at

afvæbne hele byen. Alle borgerbevæbningen våben blev strakt afleveret. Resten af byen skulle derpå straks aflevere deres våben der skulle læsses på vogne og gøres klar til afgang. Borgerkomiteen var villig til alt.

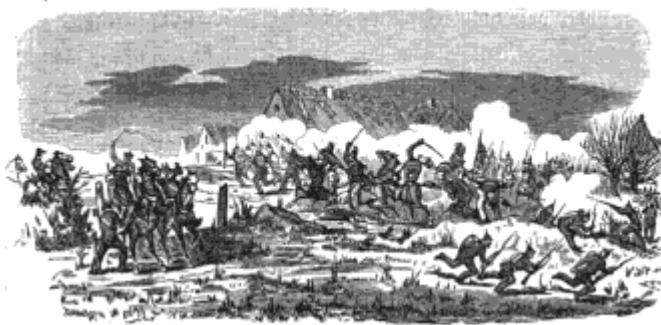
Nu meldte en kavalleripatrouille at fjenden var undervejs fra Friederiksstad. 2. kompagni, incl. Løvenskjold, og det meste af kavaleriet samt de 2 kanoner blev sat i bevægelse mod den fjendtlig styrke der havde forskanset sig. Da fjenden var ude af stand til at kommunikere, blev løjtnant Westengård med sit 2. kompagni sat til at storme, uden af skyde først. Da angrebsstyrken var kommet ind på 100 meters afstand, løb fjenden alt det rum kunne holde.

Tilbage i byen gik tiden med at skaffe vogne til de kongelige kasser og beslaglagte våben samt meget andet der skulle med tilbage. Borgmesteren havde fået 2000 rigsdaler beslaglagt, disse skulle også til Slesvig. Også her tabtes 2 timer af den planlagte udflugt til Husum. Det var helt mørkt inden vogne, soldater, heste og kanoner kunne begive sig hjemad.

Tidlig om morgenen den 23. april havde Løvenskjold været til læge, han var blevet syg, koldfeber i flere dage. Lægen gav ham en recept til apoteket, men næppe var han kommet ud på gaden, før han hørte skydning og signalhorn. Nu skyndte han sig til sit kompagni, og kunne kæmpe bravt hele dagen. Feberen var borte, og han ihukom den først om aftenen da han mødte strakte sine trætte lemmer på marken og følte medicinflasken i lommen. ”Jeg har tit været på bjørnejagt” sagde han efter slaget, ”men aldrig på så lystig en jagt som denne, det gik smurt hele dagen”

Påskedag den 23. april var der ingen soldater eller befalingsmænd der tænkte på kirkegang i anledning af højtiden. Klokken ca. 10 lød der trommer og horn. Ordonnanser drøede gennem byen. Kort tid efter stod hele flankekorpsen klar under gevær i Lollfusz, hvorfra man kunne betragte det preussiske angreb på Slesvig. Som det stod til var fjenden trængt igennem Dannevirke og beskød Bustorff. Kanonkuglerne landede i Slien. 10. lette bataillon afgik klokken ca. halv elleve, efter at patronvogne og andre køretøjer var blevet fordelt mellem kompagnierne. Bataillon blev beordret til Hühnerhäuser ca. 1½ km fra Slesvig, her stod de afventende i ca. 2 timer medens de betragtede kampen i forpostkæden. Både 9. bataillon og 1. jægerkorps blev beordret frem til forstærkning, 10. lette stod stadig stille.

Nu rykkede 10. lette længere mod vest, og stod omkring kl 15 opmarsheret i linie på vejen mod Huusby. Til sikring blev 1. kompagni beordret frem under kommando af kaptajn Thestrup. Nu var der kun 3 kompagnier tilbage, incl. Løvenskjolds 2. kompagni.

Pludselig lød det: ”Tiende rykker rask frem til angreb med bajonetten”. Denne ordre kom med en forfærdelig hurtighed og blev ilsomt udført. De nærmeste fjender stod på den anden side af Pöhler Teich. Major Ræder sprang op på sin hest og kommanderede: ”March! Til angreb, geværet i højre hånd” Skyttelinien gik nu frem på linie over flere høje og lavninger og blev til sidst standset af Pöhler Teich. Her blev ildkampen optaget.

Major Ræder var ikklædt sin blå uniform med epauletter, skærft og chacôt. Mange af officererne iførte sig den meniges røde uniform uden gradstegn. Majoren syntes det var værdigere i blå paradeuniform.

På et tidspunkt kunne Ræder ikke længere være i stillingen, og kommanderede derfor. ”Avancer Attacque”. Ingen rørte sig ud af flækken, derfor begav majoren sig i retning af en klump soldater for at drive dem frem. I det samme blev han ramt af en fjendtlig kugl i låret. Majoren støttede sig til sin sabel, humpede lidt rundt, og lod blæse til angreb. Major Ræder blev stående, støttende sig til sin hornmist Löwe, og forsøgte at drive folket frem.

Da låret imidlertid begyndte at smerte voldsomt og blive stift, og ikke mere ville bære personen, humpede majoren bagud til reserverne, og forsøgte at finde en afløser. En læge fra det bagud liggende artilleri behandlede såret nødtørftigt. Majorens oppasser Jens fik beslaglagt en liggevogn og 2 heste hos en lokal utilfreds bonde. Hestepasseren red ved siden af med majorens hest. Hele optøget forsøgte at komme ind på Gottorp Slot, men undervejs mødte de et par officerer der kendte situationen. Disse foreslog at majoren med oppakning og oppassere kørte til Flensborg, da hæren trak sig tilbage. Sendt på aftenen ankom alle mand, blev indlogeret og fik at spise.

Leopolds oplevelser havde været lidt anderledes: I starten af kampen blev hans sidemand skudt, og flere officerer og underofficer blev ukampdygtige. Løvenskjold fik af oberst Schleppegrell ordre til føre en afdeling frem i forreste linie. Da bataillonens til sidst måtte trække sig var Løvenskjold én af de sidste der forlod slagmarken i en regn af kugler. Det gjorde ham berømt!

Nu skriver Thode Ræder: ”Om morgenen den 24. april kom nordmanden Løvenskjold til mig og fortalte, at han var ankommen med en afdeling af bataillon d.e. $\frac{3}{4}$ af 2. kompagni under kommando af premierløjtnant Höhling. Han var fuld af entusiasme over slaget. Han havde bortskudt alle sine patroner og med det sidste eller næstsidste skud, havde han skudt en fjendtlig officer af hesten, idet denne var kommen ridende hen imod ham langs den vej. Løvenskjold gik over. Officeren råbte ”Camerad! Heute wird nicht mehr geschossen!” Løvenskjold svarede med at gøre sin bøsse færdig (til skud), og da officeren derpå gjorde omkring og satte af sted i carri’ere, skød Løvenskjold ham ned af hesten. Flere påstod at have set det, men ikke des mindre kan begivenheden gerne have været urigtig. Løvenskjold gjorde mig for øvrigt mange komplimenter for den måde, jeg optrådte på, og den koldblodighed og dødsforagt, jeg havde udvist i fægtningen. En del heraf var dog overdrivelser og komplimenter.

image
not

Ræder kom med skib til Sønderborg, og derfra videre til Augustenborg Slots Lazaret. Jens havde hestene med gennem Sundeved. Den 28. april havde Thode Ræder en længere samtale med kong Frederik VII der var på sygebesøg. Ræders dagbog vrimler da også af de skarpeste angreb på lægerne, med hvilke han som såret kommer i

hidsigt klammeri. Til sidst flygter han til et lazaret på Fyn.

Efter at Jacob Thode Ræder var helbredt og vendt tilbage til sin bataillon, der i mellemtiden havde vært kommanderet af 4 forskellige kommandører, skriver han i sine erindringer:

Den 12 juli 1850 kørte jeg med løjtnant Westengård over i det Sundevedske for at se det sted, hvor løjtnant Løvenskjold faldt den 5. juni 1848. Westengård

kommanderende på det sted, hvor han faldt. Løvenskjold stod nemlig bag et gærde og en jordvold, og skruede ved låsen på sin bøsse, der ikke ville gå af. En musketkugle, der strejfede jordvolden traf den gode mand i underlivet. Det var tæt ved vejen, der fører til Nybøl Mølle. Da fjenden trængte på, måtte et par mand, der var ved siden af Løvenskjold lade ham ligge, dog gav Løvenskjold en af dem sin riffel, for at den kunne tilstilles hans broder, hvilket også er sket.

Nu fulgte et par ”fredsuger” på Als. Denne tid udnyttede Løvenskjold til at besøge familien i Fossum ved Christiania (Oslo). Det var sidste gang han var i hjemmet.

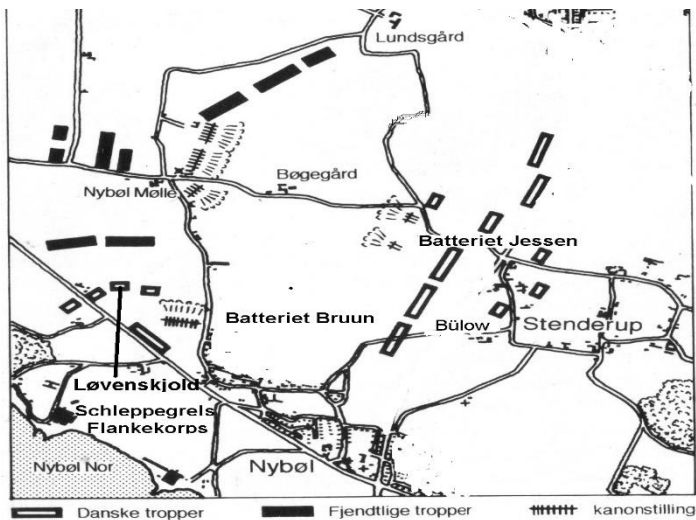
Løvenskjold vandrede til fods gennem Fyn og Sjælland til København, hvorfra hen ville til Norge og rejse nye frivillige. I Ringsted traf han tilfældigvis baron Løvenskjolds kudsk, fra Godset Løvenborg på Sjælland. (Den danske familielinie af slægten Løvenskjold). Kusken ville have ham med på Løvenborg. ”Jeg har ingen stunder, men hils fra korporal Løvenskjold og sig jeg har det godt” Under de to dage i hjemmet lykkedes det ved en studenterfest, at hyre ca. 30 nye soldater. Det var et stort møde med en stærk stemning for Danmarks sag. Efter tilbagekomsten blev han udnævnt til sekondløjtnant, og var klar til at føre et halvkompagni i kampen ved Nybøl den 28. maj.

I ugen forud for den 28.maj blev der trukket danske styrker til Als, så styrken nu var på ca. 10000 mand. Under opmarschen sang man for første gang ”Den gang jeg drog af sted”. Fra brohovedet på Sundevedsiden skulle tropperne nu foretage et fremstød mod DybbølBanke hvor modstanderne stod. Klokkeren 12 blev de sidste styrker ført over broerne til Sundeved. Løvenskjold var nu halvkompagnifører for skarpskytterne i oberst Schleppegrells nyoprettede Slesvigske Flankekorps. Korpset bestod af 2 batailloner og et skyttekorps. I skyttekorpset havde alle rifler, i modsætning til alm. infanterikompagnier hvor der kun var 16 der havde dem udleverede. Højre flanke under oberst Rye gik over Ragebøl mod Sottrup. I midten skulle oberst Bülow indtage Dybbøl Mølle og videre mod Stenderup. Alle de tre enheder havde et kanonbatteri til rådighed.

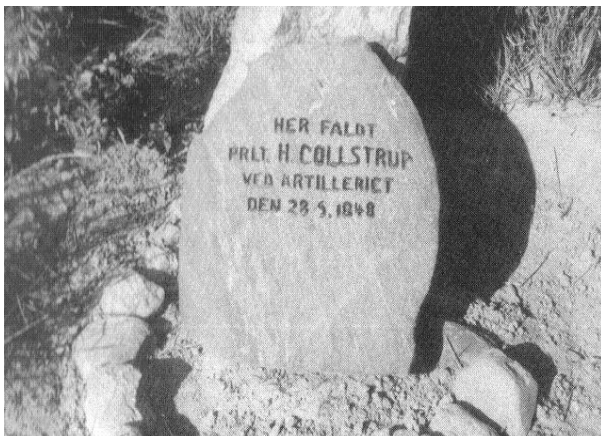
De hårdeste kampe blev udkæmpet af Schleppegrell på venstre flanke. Modstanderne var de berømte Goslarjægere fra Hannover. Løvenskjold var nu med til at presse disse jægere langsomt tilbage fra hegn til hegn. Til sidst kunne Schleppegrell hjælpe Bülows tropper med at erobre Dybbøl Mølle.

Kaptajn Thestrup faldt den 28. maj 1848 ved Dybbøl Mølle. Thestrup var samme morgen blevet forbigået som bataillonskommandør af en yngre officer, hvilket havde gjort et smerteligt indtryk på flere end ham. Da han nu faldt dødelig såret om i løjtnant Klöckers arme, sagde Løvenskjold til ham: ”Falder hr. kaptajnen ikke som bataillonens kommandør, så falder De dog som den første soldat”

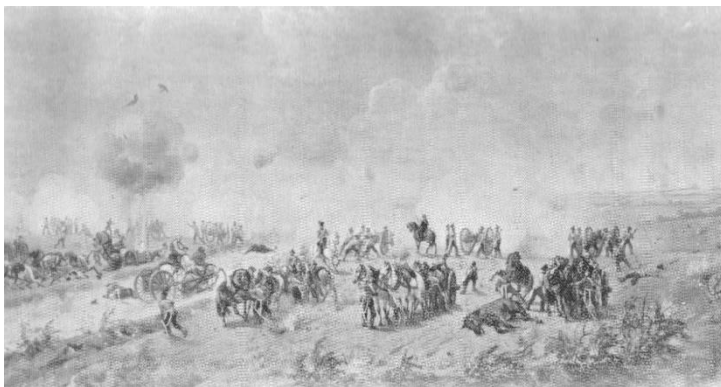
Klokken 17 stod Schleppegrell mellem Bøffelkobbøl og Nybøl. Bülow havde taget Stenderup, og havde kontrollen over vejen mellem Nybøl ,Stenderup

Det så allerværst ud for vore styrker, i forbindelse med at Batteriet Jessen var gået i stå på marken ud for Stenderup gamle Kro, og var udsat for voldsom beskydning fra Nybøl Mølles 16 kanoner. Kanonkommandør Collstrup var faldt, flere heste var skudt ned og mandskabet lå fladt på marken.

Ved Stenderup Kro stod General Hansen, stabschef Lessøe og artilleriets chef de Meza og overvejede hvordan de skulle redde Jessens batteri og mandskabet

Det hele løstes ved en snarrådig indsats af oberst Schleppegrell. Hans infanteri med ”herregårdsskyttere” var ved at gå i stilling vest for Nybøl. Hans kanonbatteri stod mellem Bøffekobbøl og Nybøl. Batteri Bruun blev nu beordret frem. Da de nærmer sig Nybøl i alm. gang, siger Schleppegrell til kaptain Bruun: ”Hvad mener kaptainen om trav?”. Kaptainen kommanderede batteriet i trav. Halvvejs inde i byen ved præstegården bag det nuværende plejehjem, siger oberst Schleppegrell: ”Hvad mener kaptainen om galop?”. Der kommanderes galop. I fuldt drøn går 36 heste med 6 kanoner gennem Nybøl By og ind på mærgen lige over for indgangen til Bispevænget.. Første kanon afgav ild inden den sidste var spændt fra. Næsten hvert skud voldte stor skade. Allerede de første skud dræbte og sårede både mænd og heste hos tyskerne. To sårede, to døde og 5 døde heste. Nu indså tyskerne det uholdbare i situationen, og trak sig tilbage. Løvenskjolds 2. kompagni var uafbrudt med fremme i forreste linie.

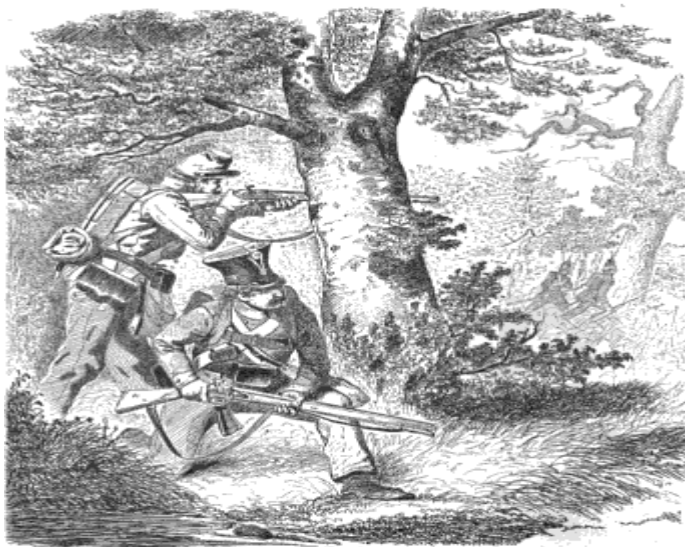
Nu blev preusserne kastet tilbage til Kværn og senere til Flensborg .

Under slaget skriver Leopold til sin bror Otto: Kære Otto! Dette skriver jeg i flyvende fart, siddende på en grøftkant medens kuglerne hviner omkring mig. Jeg kan berette for dig, at jeg for nogle dage siden egenhændig tog en fjendtlig oberst (hannoveransk) til fange efter at have nedkæmpet hans escorte på 6 mand. Underskrevet Leopold.

Efter slaget ved Nybøl den 28. maj, var den tyske hær blevet samlet omkring Flensborg, her opslog general Friedrich Wrangel sit hovedkvarter, hvor han tog en beslutning om helt at kaste vore tropper ud af Sundeved – og angrebet blev fastsat til den 5. juni. Han forsøgte at narre os, og lod således afholde en stor parade i anledning den hannoveranske konges, Ernst August's fødselsdag.

I angrebet mod os skulle forbundsdivisionen og den preussiske linjebrigade under general Edward Bonin rykke frem mod Dybbøl – mens den preussiske gardesbrigade skulle marchere mod Aabenraa for at kaste vores oberst Hans A. Juels kavaleris styrker ud af Nordslesvig. Avantgarden og brigaden Marchalck tilhørende general Hugh Halkett skulle fra Gråsten rykke frem over Adsbøl og Nybøl mod brohovedet ved Allsund. Den slesvig-holstenske hær skulle blive i Adsbøl som reserve. De tyske styrker mod os talte 14 bataljoner, seks eskadroner og fire batterier. I alt ca. 12.000 mand.

Angrebet begyndte om formiddagen mod vores venstre fløj, hvor vi blev trængt tilbage - snart måtte vi opgive Nybøl By og møllen dér – senere blev vi kastet ud af Stenderup og Bøffelkobbøl. *Otto Ludvig Munthe-Morgenstjerne . Kommandør for 12. lette infanteribataillon Munthe-Morgenstjerne faldt efter at have været trængt ud af Nybøl og Bøffelkobbøl men efter forstærkning af herregårdsskytterne, generobret det tabte. I flere timer holdt bataillonen skoven Bøffelkobbøl inden den gamle hæderværdige oberstløjtnant faldt, truffet af en kugle i brystet. "Er det dødeligt" spurgte nogle af hans folk, der trængte sig om ham. "Ja dødeligt" var hans svar, og ham sank af hesten og udåndede i sin kække sjæl.*

Under dette angreb havde den preussiske linjebrigade delvis sovet i timen – de havde samlet sig så langt tilbage, at Wrangel måtte befale, at det ellers sejrrige angreb mod os måtte stoppes – linjebrigaden skulle have tid til at nå frem til kamplinjen. Ved 12.30-tiden sendte general Schleppegrell en melding til overkommandoen: »Fortropperne i Stenderup og Nybøl høres i levende Engagement. Kanonskud høres i retning af Nybøl Mølle".

Natten til 5. juni drømte Løvenskjold, at han blev såret og taget til fange. Denne dag var hans enhed på forpost i nærheden af Nybøl. Til tidsfordriv spillede han og to andre officerer whist, da der pludselig hørtes geværlid og kanonskud. Formentlig spillede de kort i Stenderup gamle Kro.

Officererne sprang op og ilede i spidsen for mandskabet for at komme vedtekæden til undsætning. Hannoveranske fjender rykkede frem med betydelig overvægt. Forpostlinien trak sig tilbage, og Løvenskjold stod tilbage med ca. 30 mand og lod fyre med geværene. Hans eget klikkede. Da han gav sin sidemand ordre til at skyde en fjendtlig officer, blev han ramt af en kugle i venstre side, der straks strakte ham til jorden. Han råbte til sine folk om at trække sig tilbage. Den nærmest stående soldat ville ikke forlade ham, men ville hellere overgive sig til den stormende fjende. ”Nej! De er for brav en karl til at blive fange, medtag min rifle, thi den må ikke komme i de tyveknægtes hænder, og løb hen så hurtigt De kan, bed officererne hilse min gamle fader og mine brødre, thi De ser, jeg må dø”, og dermed pegede han på sit sår, hvoraf blodet strømmede ud.

Forfatteren Wilh. Holst har en lidt anden udlægning: Løvenskjold, en norsk frivillig, forsvarede tappert et hegn mod den fremtrængende fjende. I det øjeblik de måtte forlade hegnets, traf en kugle ham i underlivet. ”Tag mig med kammeret” råbte han til dem. ”Vi kan ikke, så tage de os alle”, var svaret. Nu blev denne djærve nordmand, der både havde kæmpet, talt og virket for vor sag båret fra valpladsen, for at for at udånde sin rastløse sjæl på et fjendtlig lazareth.

Løvenskjold blev således liggende og blev fundet af Kaptain de Vaux fra det hannoveranske infanteri, til hvem han fortalte hvem han var, og at han ikke troede han havde lang tid igen. Kaptain de Vaux måtte love at bringe en hilsen til hjemmet i Fossum. Den sårede blev nu forbundet af en læge og sendt til Gråsten sammen med andre fanger.

I et brev beretter en slesvigsk godsejer, der kendte Løvenskjold, at han samme eftermiddag, den 5. juni, på landevejen i nærheden af Gråsten mødte en transport af sårede og blev opmærksom på, at en af disse ikke kunne udholde at blive kørt. Han nærmede sig vognen og genkendte Løvenskjold, som sagde, at han ikke havde lang tid til at leve, men bad om at skaffe ham lindring for smerterne og om at sende bud efter broderen Ernst, som nylig havde besøgt ham på Als, om at komme til hans sygeleje. Slesvigeren tilbød ham at skaffe pleje i sit hus, men da vagten ikke ville tillade dette, sørgede han for et leje for den sårede i Gråsten. Men da lægerne fandt det nødvendigt, at den sårede bragtes til lazaretet, skaffede han en bekvemmere vogn, i hvilken Løvenskjold blev kørt til Flensborg.

Fra Hønsnap sendte de Vaux et brev til statholderen i Norge: ”Deres excellence

har jeg efter deres søns ønske den ære at underrette Dem om, at han er bleven hårdt såret ved en fægtning ved Nybøl den 5 d.m mellem danske og tyske tropper ikke så langt fra Nybøl ved Gråsten. Jeg fandt den sårede liggende bag en hæk, hvor han ved en fægtning var blevet strakt til jorden af en bøsseku­gle, der var trængt gennem hans krop over mod venstre side. Her var det Deres hr. søn gav mig det hverv at meddele Deres Excellence foranstående sørgebudskab. Han bad mig sige Deres Excellence, at han selv ikke mente at have længe igen, men a han rolig og tilfreds med sin skæbne ville imødesæ sit nære endeligt og endnu kun nærede det ønske, at jeg ville bringe såvel hans far som alle hans søskende og samtlige slægtninge en hjertelig hilsen og et sidste farvel i hans navn Tillige gav Deres hr. søn det hverv at bede Deres Excellence om godhedsfuldt at betale den gæld for ham, som han endnu måtte have. Efter at have modtaget dette hverv, tillod fægtningens gang mig ikke personlig at drage omsorg for den sårede, han bad mig dog, før jeg forlod ham om at skaffe ham en læge, og erfarede jeg siden hen af denne, at han havde forbundet Deres hr. søn, og bagefter ladet ham bringe ind i et hus. Det synes mig også at lægen ikke opgav alt håb om at bevare Deres hr. søns liv. Jeg kan dog ikke skjule for Deres Excellence, at den sårede, ifald der ikke skulle foreligge nogen personforveksling, hvad jeg nærmest ikke er til at tro – ifølge en mig i dag, fra en officer, tilgaaet henvendelse allerede er afgaaet ved døden på lazaret (Holstensk) i Flensborg ”.

Brevet var særdeles langt og tilbunds­gående. Brevet fortæller om Løvenskjolds indlæggelse på et hospital i Flensborg og hans kamp for overlevelse samt dødens indtrædelse den 11 juni 1848. Dette brev modtog statholderen samtidig med to breve fra den svensk/norske konsul i Flensborg, hvori det 11.juni indtrufne dødsfald meldtes ham.

I de sidste dage, Leopold Løvenskjold, efter at have fået det dødbringende sår, henlå på lazarettet i Flensborg, som krigsfange, var han genstand for stor agtelse og omsorg fra tyskernes side. Alle hans ønsker, blev så vidt muligt, opfyldt. Da han således gentog sit ønske om at se broderen Ernst, blev en brunsvisk officer afsendt for at hente ham, men han kom for sent. Hofmarshallen rejste i stedet til Christiania for at trøste Statholderen. Premierløjtnant, senere over hofmarshall, Carl Løvenskjold fik derimod anledning til se og tale med sin slægtning på lazarettet før hans død.

Slægtningen var Carl Ludvig Løvenskjold (af den danske linie), garderofficer (1822-1898) Den kongelige Livgardes første historieg­raf

Fosum juni 1848: Hofmarhallen har sendt os et brev, som en **kaptajn Helgesen**?, der gør tjeneste i den danske hær, har sendt til ham, med en kort beretning om et hæderligt slag 5. juni og med efterretning om at Leopold Løvenskjold var blevet såret og fangen

Helgesen fik en norsk militæruddannelse og udmærkede sig under felttoget mod Sverige 1813-1814. Efter unionsopløsningen i 1814 rejste Helgesen sammen med Olaf Rye og Schleppegrell til Danmark. Han fik Frederik VI's tilladelse til at træde i preussisk krigstjeneste og deltog bl.a. islaget ved Waterloo. Da oprøret i hertugdømmernebrød ud i 1848, tilbød han først oprørsregeringen sin tjeneste, men da han erfarede, at hans gamle krigskammerater Rye og Schleppegrell tjente i den danske hær, ilede han til København, hvor han blev ansat som kaptajn i Schleppegrells stab.

Fossum juni 1848: *I går kom den sørgelige efterretning, at stakkels Leopold Løvenskjold er død af sine sår. Hofmarshallen er rejst til Christiania (Oslo) for at trøste den ulykkelige statholder, der tager sig sønnens død meget hæftigt nær. Leopold havde ladet hofmarshallen bede om at komme til ham, for at han kunne nyde hans kærlige broderlige pleje, Hofmarshallen ville også være rejst til ham – men nu er det for silde. Stakkels Leopold, de siger at han aldrig har følt sig så lykkelig, som han har gjort i kampen for Danmarks ret og ære. Hofmarshallen græd forleden dag blot ved tanken om at broderen muligvis kunne dø.*

Under stor pomp og pragt blev Løvenskjold bisat i Flensborg, Overkommandanten de Sct. Paul fulgte processionen. Kisten, som var smukt dekoreret, blev båret af underofficerer, og en løjtnant med 40 mand af det oldenburgske infanteri paraderede og gjorde militær honnør. Trommerne var dæmpede, og der afgaves generalsalver i tre omgange. Pastor Calentiner holdt en smuk tale og forrettede jordpåkastelsen i kapellet. En stor del af byens indbyggere var fulgt efter kisten, og en del unge piger bad om at måtte smykke den med kranser, hvilket dog, for at undgå misstemning, blev udsat, indtil kisten var bisat i gravkapellet.

Senere blev kisten, med militær honnør, ført til Sønderborg hvor jordefærden skulle foretages. Efter eget ønske skulle han begraves mellem sine våbenfæller, der faldt samme dag, nemlig kaptajn Thestrup og oberstløjtnant Munthe-Morgenstjerne.

Ved jordefærden i Sønderborg holdt den fra Dybbøl for fjenden flygtede Provst Carstens en gribende mindetale over Løvenskjold. Byens og omegnens unge damer havde dækket hans smagfuldt forarbejdede kiste, med et rigt blomsterflor. En laurbærkrans fra pastor Krogh-Meier fra Ulkebøl præstegård, hvor den afdøde oftere og gerne var kommet. Kransen slyngede sig om røde og hvide roser på kistelåget. Flere embedsmænd og alle militære, som var til stede og tjenestefri, fulgte med toget, der sluttedes af en hel del menige. De norske og svenske frivillige bar liget fra kisten til graven. Det var hen mod aften, og solens stråler kastede deres

lunende stråler gennem træerne over den åbne grav og de duftende kranse på højene, hvor hans våbenfælder just var stedet til hvile.

Begravet den 5 juli 1848

Inskriptionen er: På soklens forside: Lieutenant Leopold von Lövenskiöld født paa Fossum Jernværk i Norge den 31. marts 1813. På soklens sider: Dødelig saaret ved Nybøl den 5. juni 1848.

Gravstedet består af et stort ornamenteret jernkors på jernsokkel. På jernsokkelens forside og sider er der inskriptioner, på bagsiden er der et relief med militære emblemer. Gravstedet ligger på Sønderborg Vestre Kirkegård.

Ikke alene i den bataillon Leopold Lövenskjöld gjorde tjeneste hos, men i hele den danske hær vakte hans død den største deltagelse. En dansk parlamentær var alene for hans skyld sendt til fjendens hovedkvarter, for at høre til hans befindende. Det

kan uden overdrivelse siges at hans bortgang vakte en stemning for ham i befolkningen, idet han kom til at stå som en af de tapre i treårskrigen.

Digtere i alle tre nordiske lande skrev mindedigte til hans ære. Bl a. af A. Munch og C.F. Ridderstad. Her er et par vers af Munch:

Hans Død var skøn, den skønneste som Skjalde
Har drømt endnu for nogen ædel Mand:
Med Ungdomsmod paa Ærens Mark at falde
I hellig Kamp for Ret, for Fædreland.

For Fædreland? - Ja vel, for hele Norden,
For Fremtids Haab, for Fædres Arv han faldt -
Fra Norge er han første Offer vorden,
Hans Hjerteblod har nu beseglet Alt.

Han havde Ret til denne første Ære,
Han havde Krav paa denne stolte Død,
Han, første Normand i de Danskes Hære
Da Voldsmænd over Nordens Grændse brød.

Nu hviler han med Seierssmil om Læben
I Fiendens Midte, ei i Fiendens Magt -
Og som et Pant paa Maalet for vor Stræben
I den omstridte Jordbund er han lagt.

Fra mangfoldige sider, således fra Frederik VII, Enkedronning Caroline Amalie og kong Oscar af Sverige/Norge modtog Statholder Severin Løvenskjold breve, der udtrykte deltagelse i sønnens død. Kong Oscar skrev:

”Herr Rigs-Statholder Løvenskjold. Med verklig saknad har jeg erfarit, att Eders Excellences søn Leopold den 11. dennes, med døden afgått. Det wakra och oegennyttige intresse hwarmed han før en rättwis sak uptrådt, det mod och den sjelffførsakelse, han ådagalagt, fdørsøkre honom ett hedrande minneoch en taksam upfattningav dess indlagte fortjenstå wäl i Danmark som i hele Norden. Før det blødende faderhjerte bør det wara en tröst att wete bat sønnen stupat på ærens fäldt,

och att hans namn med retwist berøm skall lefva i hafdarne. Sorgen är doch lika bitter och jeg deltager upritig uti den nya förlust, som drabbat Eders Excellences hus" (Malmø den 15.juni 1848)

Statholderen lod indtrykke i "Berlinske Tidende" følgende takke ord til alle, der havde taget del i hans sorg:

"Med glæde gjenså jeg i afvigte May måned min nu salige søn Leopold Løvenskjold, gennemtrængt af Erkjendtlighed og Hengivenhed for det ædle danske folk, begejstret for Danmark for Nordens store sag, og faderen dele gerne sønnens ædle følelser. Han kjæmpede ridderligt, han ofrede sit liv for denne sag, og medens faderhjertet bølgede over den elskede søns tab, er det en trøst for dette hjerte, at bevidne dets dybe erkjendtlighed til alle, som i livet have viist min nu faldne søn bevågenhed og venskab, som i den havde hædret hans Minde.

Severin Løvenskjold Rigsstatholder i Kongeriget Norge Christiania 4. juli 1848.

Severin Løvenskjold, 1777-1856

194 1-50 Norges Statholder

Det er utroligt hvad man kan få ud af et navn på en sten!

Leopolds efterkommere på besøg i Sønderborg april 1980!

Godsejer Carl Axel Løvenskiold (død sep 1980)

Begravet på Ullern Kirkegård i familiegravsted.

hustru Lucie Paus, f. 12 Sep. 1917, Bygdø, Oslo - Kristiania, Norge

Lucie Løvenskiold, født Paus, født 12 September 1917, datter af dir.
 Nicolay Paus. (1885-1968), Oslo og Else Margrethe, f. Paus, f. 1885. døde
 den 21. marts 2006. Hun efterlader en datter (Ingeborg) og en svigerdatter
 (Anne),
 mens hun overlevede sin mand og sin eneste søn Carl-Axel Løvenskjold f. 18
 Jun. 1942, Ask, Ringerike, Norge .
 Debuterede m. maleri på Statens høstudstilling 1952.
 Udgav: Ullern Gårds hist. 1959, Landmandsliv 1962, Thorvald Meyer 1968.

Ask gods

Carl Axel Løveskjold købte godset i 1937, og det er fortsat i familiens eje.
 Enken efter hans søn er Anne Cathrine Mustad Løvenskiold (født 1947) som i
 dag ejer gården. og har andre firmaer sammen med hendes søn Carl Axel.
 Godset har fortsat store skovområder, og driver fortsat med bl.a. skovdrift.
 Til gården hører også ca. 500 hektar dyrket mark.

De norske slægter har delt sig i flere grene: grenen fra Fossum og grene
 udgået fra denne og som ejer eller har ejet ejendommene [Rafnes](#) i [Bamble](#),
[Vækerø gård](#) og [Bærums Verk hovedgård](#), [Ullern gård](#) i [Oslo](#), [Ask gods](#) på
[Ringerike](#) og [Overud](#) ved [Kongsvinger](#).

Carl Axel Løvenskjolds forbindelse til Leopold Herman Severin:

Far: Carl Løvenskiold, f. 03 Nov. 1874, Ullern, Norge ,d. 03 Jun. 1949, Ullern,

Mor: Elise Bruun, f. 28 Maj. 1879, Oslo - Kristiania, Norge

Bedstefar: Hofschef, oberst Herman Severin Løvenskiold, f. 12 Okt. 1838,
Oslo - Kristiania, Norge d. 25 Jan. 1910, Ullern, Norge

Bedstemor: Ingeborg Christine Meyer, f. 15 Nov. 1843, Oslo - Kristiania, Norge
d. 08 Mar. 1882, Oslo - Kristiania, Norge

Oldefar: **Otto Joachim Løvenskiold**, f. 14 Maj. 1811, Fossum, Skien, Norge ,
d. 04 Aug. 1882, Lille Frogner, Norge (Leopolds storebror)

Oldemor: Julie Caroline Helene Wedel-Jarlsberg, f. 15 Dec. 1815, Bogstad , d.
01 Jan. 1840, Oslo - Kristiania, Norge

Tipoldefar: Stattholder Severin Løvenskiold, f. 07 Feb. 1777, Porsgrund, Norge ,
d. 15 Sep. 1856, Fossum, Skien, Norge

Tipoldemor: Sophie Hedeveg Knuth-Christiansdal, f. 09 Okt. 1784,
Søllestedgaard , d. 17 Jan. 1819, Fossum, Skien, Norge

Familiegravstedet på Ullern Kirkegård i Oslo.

Ullern Kirke:

Den danske gren

Baron Severin Løvenskiold (1719–76) arvede efter sin far flere godser i Danmark (bl.a. Birkholm og Vognserup på Sjælland) og Holla og Ulefos i Norge; Ulefos ble solgt 1762, mens Holla var i slægten indtil 1835.

Han lod opføre et af de fire paleer (det nuværende Frederik 6s palé) på Amalienborg i København, men solgte det etter kort tid. Av sine danske godser oprettede han 1766 et stamhus, som 1773 blev ophøjet til baroni med navnet [Løvenborg](#).

Han var far til amtmænd, baron Michael Herman Løvenskiold (1751–1807), som igen var far til baron Carl Løvenskiold (død 1831) til Løvenborg og overforster, baron Eggert Christopher Løvenskiold (1788–1861) til Ulefos og Holden. Sidstnævnte var far til komponisten, baron Herman Løvenskiold (1815–70). Denne slægtsgren døde ud i mandslinjen med Carl Løvenskiolds sønnesøns sønnesøn Oscar Preben Fritz Leopold Løvenskiold (1911–88).

Leopold Løvenskjold faldt den 5.6.1848 sammen med andre nordiske frivillige:

Gustav Lorenz Sommelius, født 1811 i Mörrum i Bleking, hvor faderen var præst, trådte 1834 ind i den stående hær og udnævntes til underløjtnant ved Alfsborg regimentet. Tre år senere blev han løjtnant. Som mange andre svenske meldte han sig til frivillig tjeneste i den danske hær under krigen 1848-51. Den 4. juni 1848 kom han til Als for at melde sig ved 5. bataillon. Dagen efter stod han i hård kamp ved Dybbøl. 5. bataillon lå i hård fægtning lidt sydøst for Dybbøl Kirke. Folkene trykkede sig, da de skulle fremad. Sommelius sprang op på et dige, svang sabelen over hovedet og råbte "Framåt! - Hurr ---" videre kom han ikke, en fjendtlig kugle slog igennem hans hals, døden afbrød hans hurraråb. Hans grav er på Augustenborg kirkegård.

Knud Otto Eric Friherre af Leijonhuevud var premierløjtnant ved det svenske "Heltinge Regiment". Han meldte sig i 1848 til frivillig tjeneste i Danmark og blev ansat ved 2. bataillon. I kampen ved Dybbøl den 5. juni faldt han ved et af dagens sidste skud, da hans kompagni fik ordre til at forfølge den vigende fjende. Indtil 8. juni stod Leijonhuevuds lig i Sønderborg Kirke sammen med andre i samme kamp faldne officerer.

En mindesten er rejst på stedet, hvor han faldt.

Her er alle tre på samme billede!

Løvenskjoldselskabets tilblivelse:

Den første kontakt mellem familien og Sønderborg Sergentskole fandt sted den 6. juli 1978. På det tidspunkt kontaktede skolen Carl Axel Løvenskjold på Ask Gods i Rinrike ved Oslo, for at meddele at Leopolds grav var blevet restaureet og der ville blive afholdt en højtidelighed den 12. juli og familien var hjertelig velkommen på dagen. Årsagen var vel, at en officer fra sergentskolen, på et ophold på en norsk kaserne havde truffet Carl Axel Løvenskjold søn, og der havde udvekslet oplysninger om hændelsen ved Nybøl 1848.

Der var dog ingen af familien Løvenskjold der kunne være til stede, p.gr.a. det korte varsel. Den 18 juli sender garnisonskommandanten et brev til Ask med billeder og avisudklip, og modtager en takkeskrivelse retur den 25 juli 1978.

I april måned 1980 skulle Carl Axel Løvenskjold og hustru Lucie Paus en tur til Danmark. I den forbindelse ville ægteparret gerne besøge Sønderborg Kaserne for at besigtige mindestenen i Nybøl og Leopolds grav i Sønderborg. Ægteparret fik den helt store rundvisning af oberstløjtnant K.U. Madsen, garnisonskommandant. I et brev til familien, skriver Carl Axel Løvenskjold, efter hjemkomsten:

”Det er betagende at erfare med hvilken pietet, militære såvel som civile, værner om minderne fra træfningerne i Sønderjylland i årene 1848-1850 og 1864. Og i meget høj grad de frivilliges indsats. Og her indtager vor fjerne slægtning en central plads, da han var den første frivillige der meldte sig, den først frivillige fra Norge, Sverige og Finland”.

Løvenskjold skriver videre:

”Det kan nævnes at der arbejdes på en forening der har til opgave at værne om minderne fra de frivilliges ærefulde tjeneste. Til ære for vor slægtning har de interesserede samlet sig under navnet: LØVENSKJOLDSELSKABET”

Lørdag den 19 april 1980 havde avisen Vestkysten skrevet en længere artikel om Løvenskjolds besøg fra Norge, hvor Leopolds gerninger blev beskrevet samt en omtale af nutidens Løvenskjold i Norge.

Den 21. april 1980 blev der afholdt en højtidelighed ved mindestenen i Nybøl. Der blev holdt tale af kaptajn ved garnisonen i Sønderborg B.T.A. Lauritzen.

Ærede gæster fra Norge

Hr. oberstløjtnant

I Sønderborg Garnison har en gruppe historisk interesserede mennesker besluttet at danne et selskab, hvis formål det er, at værne mindet om de frivillige nordiske deltagere i de slesvigske krige.

Da sekondløjtnant Løvenskjold var den første frivillige og på grund af hans betydning som inspiration for hans samtid, har vi besluttet at kalde vort selskab for
LØVENSKJOLD-SELSKABET.

Sekondløjtnant Løvenskjold viste i sin korte tid i den danske hær nogle gode menneskelige egenskaber, der bragte hans navn frem og gjorde ham kendt og respekteret langt ud over Nordens grænser.

I respekt og taknemmelighed for denne ædle mands virke for Danmarks sag, skal jeg, på vegne af Lvenskjold-Selskabet lægge denne buket her ved hans mindesten.

Det var premierløjtnant C.E.Hansen ved Sønderborg Garnison der har taget initiativ til dannelsen af Løvenskjold-Selskabet. Selskabet så dagens lys første gang ved højtideligheden den 21.april 1880.

Skribent: Arne Jessen

Kilder:

Jacob Thode Ræder:

Kigserindringer fra 1848-1850

Vilhelm Holst:

Felttogene 1848, 1849 og 1850

Elise Bodenhoff:

Et lykkeligt hjem

Olaf Gjerløw:

Stattholder Severin Løvenskjold

Skrift for Historisk Forening
for Sundeved 1994:

Slaget ved Nybøl d. 28 maj 1848

Løvenskjoldselskabets folder: Løjtnant Leopold Herman Løvenskjold

<http://finnholbek.dk/genealogy/showmedia.php?medialD=2074>

Eidsvoll 1814.
Tegning av F. Gjes.

Vedtægter for Løvenskjoldselskabet:

§ 1 Formål:

Selskabets formål er at bidrage til, at mindet om de frivillige nordiske deltagere i de slesvigske krige 1848-1850 og 1864 fortsat hodes i hævt på en værdig måde samt at deltage i den videre forskning i de frivilliges historie. Endvidere er det selskabets formål at indsamle effekter der måtte have tilknytning til de pågældende. Selskabets navn er valgt til ære for løjtnant Leopold Herman Severin Løvenskjold, der var den første norske, og nordiske, frivillig i krigen 1848-1850.

§ 2 Medlemmer:

Som medlem kan optages enhver nordisk statsborger, der vil deltage i opfyldelsen af selskabets formålsparagraf.

§ 3 Ledelse:

Selskabet ledes af en valgt bestyrelse, der består af formand, kasserer og sekretær. Bestyrelsen vælges af medlemmerne på en årlig generalforsamling, der skal afholdes i april måned efter forudgående meddelelse til hvert enkelt medlem senest 14 dage før generalforsamlingens afholdelse.

§ 4 Økonomi:

Selskabets økonomi hviler på kontingent fra medlemmerne og evt. bidrag. Selskabets midler anvendes til støtte af selskabets formålsparagraf. Kontingentet fastsættes på den årlige generalforsamling.

§ 5 Æresmedlemmer

Selskabets bestyrelse kan efter egen bestemmelse udnævne æresmedlemmer, der er fritaget for at yde kontingent.

§ 6 Selskabets hjemsted:

Løvenskjoldsselskabets hjemsted er Sønderborg Kaserne, hvor selskabets ejendele skal opbevares.

§ 7 Opløsning:

Selskabet opløses automatisk, såfremt det viser sig umuligt at vælge en ny bestyrelse på den årlige generalforsamling. Ved opløsning overgives selskabets midler og samlinger til skolefonden i Sønderborg Garnison.

LØVENSJOLD

NY FOSSUM

